

ÜLKEMİZDE KİT'LER VE ÖZELLEŞTİRME

Yalçın ACAR*

1. GİRİŞ

Ülkemizde KİT'lerin özel sektöre devri 24 Ocak İstikrar Programı ile tekrar gündeme gelmiştir ve bu konudaki tartışmalar halen devam etmektedir¹.

KİT'lerin özelleştirilmesinin sağlayacağı fayda ve yaratacağı sorunlara geçmeden önce bu kuruluşların doğuş nedenleri ile tarihsel gelişimine kısaca göz atmakta yarar vardır. Kanımızca, bu bize özelleştirme konusuna daha sağlıklı şekilde yaklaşma imkanı verecektir.

2. KİT'LERİN DOĞUŞ NEDENLERİ

Kamu İktisadi Teşebbüsleri devletin iktisadi hayata müdahalesi sonucu ortaya çıkan kuruluşlardır. İster gelişmiş ister az gelişmiş olsun halen pek çok ülkede yaygın şekilde görülen bu kuruluşlar özellikle 20. yüzyılda büyük önem kazanmışlardır. Birinci Dünya Savaşı, 1929-30 Dünya İktisadi Krizi, İkinci Dünya Savaşı ve çeşitli dönemlerde meydana gelen sorunlar devletin ekonomiye müdahale sınırlarını genişletmiş hatta devletler ekonomide doğrudan doğruya aktif bir rol oynamak gereğini duymuşlardır. Böylece, temeli Fizyokratlar tarafından atılan ve daha sonra A. Smith tarafından geliştirilen liberal ekonomi düzeninden önemli sapmalar da meydana gelmiştir².

* Doç. Dr.; Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi.

- 1 İleride değinileceği gibi ülkemizde KİT'lerin özel sektöre devri ilk kez 50'li yılların başında gündeme gelmiş fakat sonuçta bu konuda herhangi bir gelişme olmadığı gibi KİT'lerin sayısı daha da artmıştır.
- 2 Hatırlanacağı gibi Fizyokratlara göre dünyada adeta tabii bir düzen vardı ve herşey bir müdahaleye gerek kalmaksızın uyum içinde yürüyordu. Fizyokratlar bu fikirlerini "Laissez faire, laissez passer = Bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler" sözü ile özetlemişlerdi. Smith ise, Fizyokratların bu fikirlerini daha da geliştirmiştir. Basitçe ifade etmek gerekirse, Smith'e göre insanoğlu doğuştan bencilidir. Herkes tatminini ençoğa çıkarma gayreti içindedir. O halde, böyle fertlerden oluşan toplumlarda iktisadi ve ticari faaliyetler adeta kendiliğinden en fazla fayda yaratacak şekilde düzenlenir. Böyle olunca, devletin ekonomik hayata müdahalesine gerek kalmaz. Devlet taraflar arasında sadece hakem rolü oynamalıdır.

Öte yandan, kamu teşebbüsü kurmanın nedenleri ülkelere göre farklılıklar da göstermiştir. Nitekim, bazı ülkelerde salt ekonomik nedenler ağırlık kazanırken bazı ülkelere ise ekonomik nedenlerin yanısıra, politik, sosyal hatta ideolojik nedenler de önemli bir rol oynamıştır. Burada özellikle ekonomik nedenler üzerinde durmakta fayda vardır. Bunların başlıcalarını şöyle sıralamak mümkündür:

1) Eğer üretimde yüksek verimlilik geçerli ise marjinal ürünün üretim maliyeti de düşüktür. Verimlilik artışı sürüyorsa, marjinal ürünün üretim maliyeti de düşüyor demektir. Hatta bu maliyet çok düşük bir seviyeye kadar inebilir. Bu gibi hallerde, aynı malı veya hizmeti üreten firmalar arasında başlayan rekabet fiyatın iyice düşmesine neden olabilmektedir. Sonuçta ise, bazı firmalar iflas edip piyasayı terk ederken bazıları tekelleşerek fiyatı yükseltmeye ve aşırı kârlar sağlamaya başlamaktadır. Bu ise, toplumda çeşitli sorunların doğmasına neden olmaktadır. İşte, bu gibi olumsuz gelişmeleri önlemek amacıyla devletler özellikle su, elektrik, havagazı, PTT, demiryolları ve denizyolları gibi tekelciliğe müsait olan ve toplum menfaatini yakından ilgilendiren iş kollarında faaliyetlerin kamu teşebbüsleri tarafından yürütülmesini uygun bulmuşlardır. Bu şekilde, ekonomideki kaynak israfı da önlenmiş olmaktadır.

2) Geri kalmış ülkelerin kalkınmasını sınırlayan çeşitli faktörler vardır. Altyapının kifayetsizliği, sermaye yetersizliği, müteşebbis eksikliği, kalifiye eleman sıkıntısı, bilgi eksikliği ve tecrübesizlik gibi nedenler bunların başında gelir. Bu tür eksikliklerin bulunduğu ülkelerde bazı önemli yatırımların devlet tarafından gerçekleştirilmesi zorunlu olmuştur. Özellikle ulaştırma, enerji, sulama, madencilik, demir-çelik, petrokimya ve benzeri büyük yatırımları gerektiren faaliyet kollarında devletler ya bizzat teşebbüs kurup işletmiş veya özel sektörle birlikte karma teşebbüsler kurma yoluna gitmişlerdir. Nitekim İtalya, Fransa, İspanya, Meksika, Brezilya, Şili, Venezüella, Hindistan, Filipinler ve Güney Kore gibi pek çok ülke çeşitli sanayilerini bu şekilde kurmuştur. Türkiye'de bu konudaki ilginç örneklerden birini oluşturmaktadır. Ülkemizde özellikle 1930'lardan sonraki dönemlerde çeşitli sanayiler bu şekilde kurulmuştur.

3) Özel sektörün yatırım yapmaktan kaçındığı geri kalmış bölgelerin kalkınmasında ve bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesinde zorunlu olarak devreye kamu teşebbüsleri sokulmaktadır.

4) Özel sektörün temel amacı kârdır. Fakat ekonomide öyle alanlar vardır ki; bu tür iş kollarında kârlılık ya çok düşüktür veya kâra geçmek için uzun süre beklemek gerekir. Özel sektörün itibar etmediği bu tür faaliyetler de yine kamu teşebbüsleri tarafından yürütülmektedir.

5) Bazı ürünlerin üretim ve dağıtımının düzenli bir şekilde yapılabilmesi ve fiyatların da uygun seviyelerde belirlenebilmesi için devletin kamu teşebbüsleri ve kooperatifler kurduğu görülmektedir. Ülkemizdeki TMO, Çaykur, Çukobirlik ve Fiskobirlik gibi kuruluşlar bu amaçla kurulmuşlardır.

6) Bilindiği gibi tuz, tütün ve alkollü içkiler gibi bazı malların talep elastikiyetleri çok düşüktür. Ayrıca bu tür mallar toplum sağlığını yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenlerle, bu tür malların üretim ve satışının devlet güvencesine alınması fikri çeşitli kamu kuruluşlarının doğmasına neden olmuştur.

7) Toplumsal servet olan çeşitli madenler, petrol, doğal gaz, kaplıcalar ve or-

manların da kamu teşebbüsleri tarafından milli menfaatler doğrultusunda işletilmesi doğal karşılanmaktadır.

8) Savunma sanayii, savaş sanayii, uçak, nükleer enerji ve bilimsel araştırma gibi stratejik önemi bulunan alanlarda kamu teşebbüslerinin faaliyet göstermesi devletlere daha bağımsız hareket etme imkânı vermektedir.

9) Para ve kredi kurumları ekonomiye yön vermek bakımından önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, bu tür kurumların da kamu kuruluşu olmasına özen gösterilmektedir.

10) Çeşitli darboğazlar, teknolojik yenilikler ve şiddetli rekabet bazı sektörlerin gerilemesine, birçok işyerinin kapanmasına, kitle halinde işten çıkarmalara ve bazı bölgelerin fakirleşmesine neden olabilmektedir. Bu gibi olumsuz gelişmeleri önlemek amacıyla devletler kamulaştırma faaliyetine girişmekte ve sonuçta ortaya yeni kamu kuruluşları çıkmaktadır.

11) Nihayet, işçilerin yönetime katılma ya da özyönetim uygulaması kamu teşebbüslerinde çok daha kolay gerçekleştirilebilir.

3. ÜLKEMİZDE KİT'LERİN TARİHÇESİ

Gelişmekte olan ülkelerde devlet işletmeciliği iktisadi kalkınmanın bir aracı olarak da önem kazanmıştır. Devletler, sermaye ve girişimci yetersizliği karşısında sanayileşmeyi gerçekleştirmek için çeşitli kollardaki faaliyetleri bizzat yürütme görevini üstlenmişlerdir.

Ülkemizde de kamu teşebbüslerinin doğuşunu ve gelişmesini bu çerçeveye oturtmak mümkündür. Kökeni Osmanlı dönemine kadar gitmekle birlikte, devlet işletmeciliğinin bir kalkınma aracı olarak kullanılması Cumhuriyet dönemine rastlamaktadır.

Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen ilk on yıllık dönemde, özel sektörün güçlendirilmesine ve sanayiın özel sektör eliyle kurulmasına çalışılmıştır. Ancak, 1930'lara gelindiğinde özel teşebbüse dayalı sanayileşmenin beklenen ölçüde gelişmediği görülmüştür. Sanayii Teşvik Kanunu'nun uygun hükümlerine rağmen sınai yatırımlar ne miktar ne de çeşit olarak istenen düzeye çıkarılamamış ve sanayi Cumhuriyetin ilk on yıllık döneminde uygulanan ekonomik politikanın en az başarılı olduğu kesim olmuştur.

Kişi başına gelirin düşüklüğü, altyapının yetersizliği, sermaye azlığı, yetişmiş eleman sıkıntısı, müteşebbis eksikliği, tecrübesizlik, karşı olunmadığı halde yabancı sermayenin çekingenliği ve 1929 yılında yeni gümrük rejiminin yürürlüğe girişine kadar milli sanayimizin dış rekabete karşı korunamaması gibi faktörlerin bu sonuçta etkili olduğuna şüphe yoktur. Bu durum karşısında, sanayileşmeyi hızlandıracak ve kalkınmayı mümkün kılacak yatırımların bizzat devlet tarafından yapılması adeta bir zorunluluk olmuştur. Benimsenen yeni politikanın ise şöyle tanımlandığını görüyoruz: Özel teşebbüs ve ferdi faaliyetler esas olmakla beraber memleketin yüksek çıkarları gerektirdiği zaman devlet ekonomiye müdahale edebilecek ve üretici olarak da faaliyet gösterebilecektir.

Bu politika doktriner olmaktan çok pragmatik bir görüşe dayanmaktadır. Nitekim, Atatürk "Türkiye'nin tatbik ettiği devletçilik sistemi 19. asırdan beri sosya-

lizim nazariyecilerinin ileri sürdükleri fikirlerden alınarak tercüme edilmiş bir sistem değildir. Bu, Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğmuş, Türkiye'ye has bir sistemdir. Bizim anladığımız manada devletçilik, fertlerin hususi teşebbüslerini ve faaliyetlerini esas tutmak, fakat büyük bir milletin bütün ihtiyaçlarının karşılanmadığını ve pek çok şeyin yapılamadığını gözönünde tutarak memleket iktisadiyatını devletin eline almaktır."³ diyerek benimsenen yeni politikaya açıklık getirmiştir.

Bu politikanın ilk ürünü Birinci Beş Yıllık Sanayi Planıdır. Bu planın uygulamaya konmasıyla kamu teşebbüsleri peyderpey kurulmaya başlamıştır. Bu arada, 17.6.1938 tarihinde 3460 sayılı Yasa çıkarılarak sayıları gittikçe artan kamu iktisadi teşebbüslerinin teşkilatı, idaresi ve denetimleri belirli bir düzene kavuşturulmuştur.

1950 yılında ise siyasal iktidarın değişmesiyle birlikte ülkemizde yeni bir dönem başlamış ve benimsenen liberal ekonomi politikasının bir sonucu olarak KİT'lerin özel sektöre devri ilk kez gündeme gelmiştir. Ancak, bir yandan bu tartışmalar sürerken diğer yandan da bu dönemde KİT'lerin hem sayısı artmış hem de faaliyet alanları daha da genişlemiştir. Nitekim, 1950'de kurulan Makina Kimya Endüstrisi Kurumu, 1952'de kurulan Et ve Balık Kurumu, 1954'de kurulan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve Devlet Malzeme Ofisi, 1955'de kurulan Demir Çelik İşletmeleri ve SEKA bu dönemin bazı kamu iktisadi teşebbüsleridir.

Dönemin iktidarı tarafından KİT'lerin özel sektöre devredilmek istenmesine rağmen bu kuruluşların sayılarının daha da artmasını şu üç nedene bağlamak mümkündür:

- i) Özel sektörün gelişebilmesi için gerekli olan altyapının kamu sektörü tarafından hazırlanması,
- ii) Özel sektörün ara malı ve hammadde ihtiyacının kamu kuruluşlarınca karşılanması,
- iii) Özellikle 1954'lerden itibaren genişleyen iç pazarda talebin karşılanamaması üzerine devreye peyderpey kamu teşebbüslerinin sokulması.

1960 Harekatiyla başlayan yeni dönemde ise KİT'lerin yeniden düzenlenmesi çalışmalarına hız verilmiş ve 1964 yılında çıkarılan 440 Sayılı Yasa ile bu kuruluşların kaynak yaratacak şekilde düzenlenmesine çalışılmıştır. Ancak, çeşitli ekonomik ve politik nedenlerle KİT'ler kaynak yaratamadıkları gibi giderek kamu kaynaklarını tüketen kuruluşlar haline gelmişlerdir. Özellikle 70'lerden sonra bu kuruluşlara verilen yatırım görevlerinin gittikçe büyümesi ve bunun yol açtığı borçlanmalar nedeniyle KİT'lerin özkaynak-dışkaynak dengeleri iyice bozulmuş, ayrıca fiyat, gelir ve istihdam sorunlarına çözüm aranırken KİT'lerin birer araç olarak kullanılması bu kuruluşların verimli ve kârlı çalışarak kaynak yaratmalarını büsbütün önlemiştir.

Nitekim, KİT'lerin toplam yatırımlar içindeki payı BBYKP döneminde % 18.1 iken bu oran İBYKP döneminde % 22.7'ye, ÜBYKP döneminde ise % 25.6'ya yükselmiştir. KİT'lerin kamu yatırımları içindeki payları ise aynı dönemlerde sırasıyla % 34.8, % 43.8 ve % 50 olarak gerçekleşmiştir⁴.

3 İktisat Vekâleti Sanayi Ticaret Heyeti (1936: XXX).

4 DPT. (1979: 137).

Öte yandan, bu kuruluşlarda çalışanların sayısı 1970'de 326.300 kişiden 1979'da 658.000 kişiye, personel harcamaları ise örneğin 1974'de 19 milyar liradan 1979'da 167 milyar liraya yükselmiştir.

Bu gelişmelere paralel olarak KİT'lerin finansman açıkları ve zararları da büyük boyutlara ulaşmıştır. Nitekim, 24 Ocak 1980 kararları alınırken bu kuruluşların toplam açıklarının 350 milyar lirayı aştığı ifade edilmiştir.

1980'lere gelinceye kadar bu açıkların kapatılması ve zararların karşılanması için hemen daima Hazine ve Merkez Bankası kaynaklarına başvurulduğundan emisyon artmış bu ise enflasyonun önemli nedenlerinden biri olmuştur.

24 Ocak 1980 kararları alınırken KİT'lerin zararlarının ve finansman açıklarının kapatılarak bu kuruluşların Hazine üstündeki yüklerini hafifletmek amacıyla yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve sübvansiyona konu teşkil eden mal listesi daraltılarak bu listenin dışında kalan malları üreten kuruluşlardan sübvansiyonun kaldırılması ile birlikte KİT'lere ürettikleri mal ve hizmetlerin fiyatlarını bizzat belirleme yetkisi verilmiştir. Bu düzenlemenin yanısıra daha ilk günde bazı KİT ürünlerine % 400'e varan zamlar da yapılmış ve bu zamlar daha sonraki yıllarda da devam etmiştir. 1980-84 döneminde KİT ürünlerine yapılan zamlar 2.623 milyar liraya ulaşmıştır.

Bu sürekli ve büyük zamlarla KİT'lerin zararları önlenmeye çalışılmış fakat bu büyük zamların enflasyonist etkisi de süregelmiştir. Çünkü, KİT'lerin ürettiği malların önemli bir bölümünü özel sektörün kullandığı ara malı ve hammaddeler oluşturmaktadır. Bunların fiyatlarında meydana gelen artışlar o malları girdi olarak kullanan üretim kollarında maliyetleri arttırmakta bu ise nihai malların fiyatına yansımaktadır.

Bu arada 29.2.1984 tarihinde 2983 sayılı "Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanununun" çıkarılması ile ülkemizde KİT'lerin özel sektöre devri de imkan dahiline girmiştir.

2983 Sayılı yasa üç ayrı düzenleme getirmiştir. Birincisi; köprü, baraj, santral, karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı gibi altyapı tesislerinin gelirlerinin "Gelir Ortaklığı Senedi" yoluyla satışı, ikincisi; kamu kuruluşlarına ait olan örneğin Eti-bank, Sümerbank, TPAO gibi tesislerin hisse senedi çıkarılarak satışı, üçüncüsü ise; gerek altyapı gerekse kamu tesislerinin işletme haklarının satışıdır. Köprü ve Keban gelirlerinin satışı ile 2983 Sayılı yasanın uygulaması fiilen başlamış bulunmaktadır.

4. KİT'LERİN ÖZELLEŞTİRİLMESİ

KİT'lerle ilgili bu ön bilgilerden sonra şimdi özelleştirme konusuna geçebiliriz. KİT'ler niçin satılmak istenmektedir? Hatırlanacağı gibi, 24 Ocak İstikrar Programının gerekçesinde "80 öncesi dönemde devletin ekonomiye müdahalesi serbest piyasa mekanizmasının işleyişini engelleyerek bu mekanizmanın etkinliğini azaltmıştır. Devlet bir müteşebbis gibi davranarak mal ve hizmet üretimi, madencilik, enerji üretimi, tasarrufların toplanması ve çeşitli mal ve hizmet fiyatlarının belirlenmesi gibi konularda önemli bir rol oynamakta, bu ise piyasayı düzenlemek yerine daha da bozmaktadır. Ayrıca, devletin sübvansiyonları aşırı boyuta ulaşmıştır. Kamu kesiminde üretilen mal ve hizmetler maliyetin altında fiyatlarla satılmakta, doğan zararlar Hazineden karşılanmakta bu ise emisyonun artmasına dolayısıyla da

enflasyona neden olmaktadır. Bütün bunların önlenmesi için sübvansiyonlar asgariye inmeli ve gerek kamu gerekse özel sektörün eşit ekonomik ve mali koşullarda çalışması sağlanmalıdır" denmiştir.

Temel felsefe bu olunca KİT'lerin özel sektöre devrinin gündeme gelmesini doğal karşılamak gerekir. Ancak, iştirakleri ile birlikte sayıları yüzleri aşan ve ekonomide büyük bir ağırlığı bulunan bu kuruluşların satışının sanıldığı kadar kolay olmayacağını ve çeşitli sorunların doğacağını belirtmek gerekir. Bunların bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

i) Taraftarlarına göre özelleştirmeden güdülen temel amaçlardan biri KİT'lerin Hazine üstündeki yükünü azaltmaktır. Ancak, kârlı ve etkin çalışan KİT'lerin satışı ön planda tutulmaktadır. Böyle olunca, kârlı KİT'ler özel sektöre devredilirken zararlı olanlar devlete kalacak, sonuçta ise KİT'lerin Hazine üstündeki yükü azalmak bir yana daha da artmış olacaktır. Aslında, madem ki devlet KİT'leri yönetmede başarısızdır, madem ki özelleştirme ile KİT'lerin verimliliği yükselecek ve kârları artacaktır o zaman kârlı ve etkin çalışanların değil zarar edenlerin satılması gerekir.

ii) KİT'lerin satışı ile mülkiyetin tabana yayılmasından da söz edilmektedir. Mülkiyetin tabana yayılması yadsınmayacak bir uygulamadır. Fakat ülkemizde gelir dağılımının son derece bozuk olduğu bir gerçektir. DPT'nin 1973 yılı Gelir Dağılımı Araştırması bu çarpıklığı açıkça ortaya koymuştur. 1973'lerden günümüze hızlanan enflasyon ve artan işsizliğin gelir dağılımını daha da bozduğuna kuşku yoktur. Durum bu iken, KİT'lerin satışı ile bu kuruluşların halka açılmasından ve mülkiyetin tabana yayılmasından ne ölçüde bahsedilebilir? Bu koşullarda yapılacak satış ile KİT'ler halka değil ancak serveti olanlara açılabilir.

iii) Özelleştirilecek KİT'lerin çok sayıda ve büyük boyutta olması nedeniyle geniş kapsamlı bir özelleştirmenin gerektirdiği paraların nasıl ve nereden bulunacağı sorusu cevapsız kalmaktadır. Bu paralar bulunsa bile, para ve sermaye piyasasından bu ölçüde fonun çekilmesi diğer kuruluşların yararlandığı kaynakları sınırlayacak bu da başka sorunlara neden olacaktır.

iv) Kamu teşebbüslerinin özel sektöre devrini savunan çevreler, daha fazla ekonomik özgürlük, daha fazla özel girişimcilik, daha fazla serbesti gibi sloganlarla ortaya çıkmakta ve belki de farkında olmadan kârlı çalışan kamu kuruluşlarının kârının özel girişimciye aktarılmasına neden olacak bir tavrın içinde bulunmaktadır. Özel girişimci ise, hele bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde vatandaşın ihtiyacını en iyi şekilde karşılamaktan çok kârını daha da artırma gayreti içinde bulunmaktadır.

v) Bir başka sorun da satılan KİT'lerin pay senetlerinin az sayıda kişi ve kuruluş elinde toplanmasıyla ilgilidir. Gerçi bu konuda bazı önlemler alınabilir. Nitekim Thatcher hükümeti, senetlerin belli ellerde toplanmasını önlemek amacıyla satışlarda çeşitli sınırlamalara gitmiş, ayrıca da geniş halk kitlelerinin pay senetlerinden yeterince satın alabilmesi için ücretli ve düşük gelirli kesimlere kolaylıklar sağlamıştır. Fakat kısa süre sonra bazı kişi ve kuruluşların halkın elinde bulunan senetleri toplayarak satılan kuruluş üzerindeki etkilerini arttırmaya çalıştıkları görülmüştür. Örneğin satışın başlangıç aşamasında British Aerospace'de 158.000 olan paydaş sayısı bir yıl sonra 28.000'e düşmüştür. Aynı şekilde Cable and Wireless'da paydaş sayısı başlangıçta 157.000 iken birinci yılın sonunda bu sayı 26.000'e gerile-

miştir⁵. Pay senetlerinin az sayıda kişi ve kuruluş elinde toplanması ve özelleştirilen teşebbüsle rekabet edecek başka firmaların bulunmaması halinde devlet tekellerinin yerini özel tekellerin alması kaçınılmaz olacaktır. Özel tekellerin ise üretim, kalite ve fiyat politikaları bakımından sosyal devlet anlayışı ile ne derece uyumlu oldukları tartışma konusudur.

vi) KİT'lerin özel sektöre devredilmesi halinde, önce de değindiğimiz gibi, özel sektörün yatırım yapmaktan kaçındığı geri kalmış bölgelerin kalkınmasında ve bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesinde nasıl bir çözüm bulunacağı sorusu cevapsız kalmaktadır. Keza, özel sektörün itibar etmediği düşük kârlı alanlarda mal ve hizmet üretimi nasıl sağlanacaktır? Savunma ve savaş sanayii gibi stratejik önemi bulunan faaliyet kolları ile ekonomiye yön vermek bakımından işlevleri büyük olan para-kredi kurumlarının özel sektöre devredilmesi halinde doğacak sorunların gözardı edilmemesi gerekir.

vii) Nihayet, bir başka sorun, satışların yabancılara da açık oluşu ile ilgilidir. Komisyonunda 2983 sayılı yasanın müzakeresi sırasında en çetin tartışmalar bu konuda geçmiştir. Ülkenin stratejik tesislerini ve kamu hizmetlerinin imtiyazlarını yabancılara satarak para bulma siyasetinin geçmişte başımıza getirdiği sorunlar hepimizin malumudur. Bu uygulama ile KİT'lerin halka değil yabancılara açılmasından korkulmalıdır.

5. SONUÇ

Sonuç olarak diyebiliriz ki, yukarıda bazılarına değinmeye çalıştığımız konuların ışığında, KİT'lerin özel sektöre devri gibi "götürü" bir ifade ve uygulama yerine titiz bir ayırma gidilmeli ve hangi kuruluşların özel sektöre devrinin sorun yaratmayacağı, hangilerinin ise KİT statüsünü koruması gerektiği ortaya konarak satışında sorun yaratmayacakların özel sektöre devrine gidilmelidir. Gerçekten de, artık sabun üreten, yem üreten, soğuk hava üreten, otel işleten kamu kuruluşlarının faaliyet alanının özel sektöre bırakılması zamanı çoktan gelmiştir.

Bu şekildeki bir uygulama ile hem bu kuruluşların bir bölümünün özelleştirilmesi, hem de geriye kalanların daha sağlıklı şekilde yeniden düzenlenmesi, verimli ve kârlı çalıştırılarak ekonomiye katkılarının artırılması mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

DPT.; Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1979.

Duran, M.; Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 1985, Sayı: 3.

İktisat Vekaleti Sanayi Ticaret Heyeti; İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı, Ankara, 1936.